

Adı Soyadı:

Okul No:

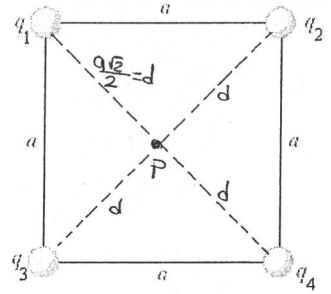
İmza:

06.06.2013/10:00

NOT: Süre 70 dakikadır. Sadece 5 soru cevaplandırılacaktır. Cevaplanmayan sorunun üzerine çarpı işareti(X) koyunuz. Her türlü maddi-manevi alışveriş yasaktır. Hesap makinesi kullanılabilir. Cep telefonu kullanılmayacaktır.

SAÜ JEOFİZİK MÜHENDİSLİĞİ FİZİK-2 DERSİ BÜTÜNLEME SORULARI

1) Dört nokta yük $a=1$ m kenar uzunluklu bir karenin köşelerinde bulunmaktadır. $q_1=1 \times 10^{-8}$ C, $q_2=-2 \times 10^{-8}$ C, $q_3=3 \times 10^{-8}$ C ve $q_4=2 \times 10^{-8}$ C olduğuna göre (i) karenin merkezinde dört yükün oluşturduğu potansiyeli bulunuz. (ii) Şekilde verilen yük sisteminin sahip olduğu potansiyel enerjiyi bulunuz. ($k=9 \cdot 10^9$ Nm²/C² alınız).

$$(i) V_P = k \frac{q_1}{d} + k \frac{q_2}{d} + k \frac{q_3}{d} + k \frac{q_4}{d} = \frac{k}{d} (q_1 + q_2 + q_3 + q_4) = \frac{9 \cdot 10^9}{1/\sqrt{2}} \cdot 4 \cdot 10^{-8}$$

$$= 36\sqrt{2} \cdot 10^1 = \frac{360\sqrt{2}}{2} \text{ Volt.}$$

$$(ii) U_T = k \frac{q_1 q_2}{a} + k \frac{q_1 q_3}{a} + k \frac{q_1 q_4}{a} + k \frac{q_2 q_3}{a} + k \frac{q_2 q_4}{a} + k \frac{q_3 q_4}{a}$$

$$= 9 \cdot 10^9 \left(-2 \cdot 10^{-16} + 3 \cdot 10^{-16} + 2 \cdot 10^{-16} + (-4) \cdot 10^{-16} - 6 \cdot 10^{-16} + 6 \cdot 10^{-16} \right)$$

$$= 9 \cdot 10^9 \cdot (-1) \cdot 10^{-16}$$

$$= -9 \cdot 10^{-7} \text{ J}$$

$$q_1 + q_2 + q_3 + q_4 = (1 - 2 + 3 + 2) \cdot 10^{-8} \text{ C}$$

$$q_T = 4 \cdot 10^{-8} \text{ C}$$

25 P

2) Şekild eki devrede I_1 , I_2 ve I_3 akımlarını bulunuz (Not: Kirchoff Kanunlarını kullanınız).

a ve b döğem noktaları için K.T.Y. göre;

$$\begin{cases} I_2 = I_4 + I_3 \\ I_5 = I_4 + I_3 \end{cases} \quad (1)$$

$$I_2 - I_3 = I_4$$

I KD için K.T.Y. uyg. sağ $-12 + 4I_2 - 1I_1 + 9 + 10I_3 = 0$

$$-I_1 + I_2 + 10I_3 = 3 \quad (2)$$

II KD için K.T.Y. ... $-5I_4 - I_2 + 12 = 0 \Rightarrow 5I_4 + I_2 = 12$

$$5I_2 - 5I_3 = 12 \quad (3)$$

III " " " $+8I_5 - 9 + I_1 = 0 \Rightarrow 8I_5 + I_1 = 9$

$$8I_5 + I_1 = 9 \Rightarrow 9I_1 + 8I_3 = 9 \quad (4)$$

(2) ifadesinden $I_2 = 3 + I_1 - 10I_3$ bulunur. (3) te yerine yazılırsa $18 + 4I_1 - 40I_3 - 5I_3 = 12$

$$4I_1 - 45I_3 = -6 \quad (5)$$

$$-6/4I_1 + 8I_3 = 9 \quad (4)$$

$$-595I_3 - 18I_3 = -54 - 54$$

$$-613I_3 = -108$$

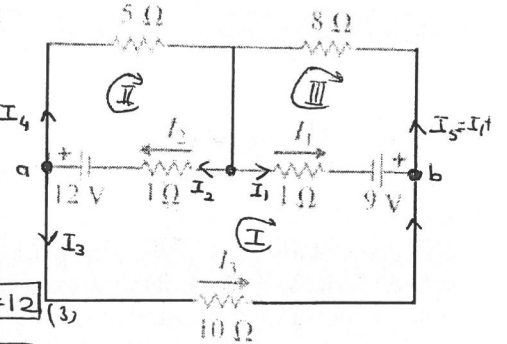
$$I_3 = \frac{108}{613} = 0,171 \text{ A}$$

$$9I_1 + 8I_3 = 9 \Rightarrow 9I_1 = 9 - 8I_3$$

$$I_1 = \frac{9 - 8 \cdot 0,171}{9} = 0,848 \text{ A}$$

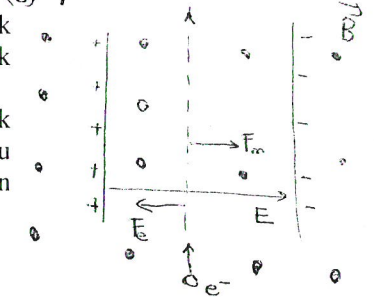
$$I_2 = 2,14 \text{ A}$$

$$I_5 = \frac{2997}{3069} \text{ A}$$

3) (a) Bir elektron demetinin, birbirlerine dik olan 1.5×10^3 V/m'lik elektrik alanı ile 0.40 T'lik manyetik alanın birlikte etkisi altında iken hiç sapmadığı (yani manyetik kuvvet ve elektrik kuvvet birbirini dengeliyor) durumdaki v hızı nedir?

(b) Bir çizimde v , E ve B vektörlerinin birbirine göre konuşlanmasını yan tarafta çizerek gösteriniz. (c) Elektrik alan kaldırılırsa, elektronun yörüngesinin yarıçapı(r) ne olur? Bu yörüngenin periyodu(T) nedir? (Not: Elektron negatif yüklü bir parçacıktır. Manyetik kuvvetin yönüne dikkat edilmelidir. Yüğü $e=1.6 \cdot 10^{-19}$ C, kütlesi $m_e=9.11 \times 10^{-31}$ kg, $\pi=3$ alınız)

(a) $F_e = F_{magn}$

$qE = qvB$

$v = \frac{E}{B} = \frac{1.5 \cdot 10^3}{0.4} = \frac{15}{4} \cdot 10^3 = 3.75 \cdot 10^3$ m/s

(c) E kaldırılırsa F_{magn} etkisiyle e^- demeti r yarıçaplı yörüngede v hızıyla döner. Bu durumda;

$F_{magn} = F_{mer} = \frac{mV^2}{r}$

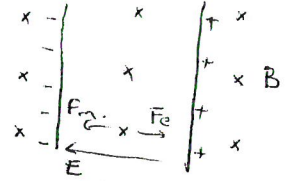
$qVB = \frac{mV^2}{r}$

$r = \frac{mV}{qB} = \frac{9.11 \cdot 10^{-31} \cdot 3.75 \cdot 10^3}{1.6 \cdot 10^{-19} \cdot 0.4} =$

$V = \frac{2\pi r}{T}$

$T = \frac{2\pi r}{V} =$

veya

203

4) İki paralel ve uzun tel şekilde verilen yönlerde sırasıyla $I_1=3$ A ve $I_2=3$ A akımları taşımaktadırlar. Bu akım geçen tellerin P noktasında oluşturduğu bileşke manyetik alanın büyüklüğünü ve yönünü bulunuz ($\mu_0=4\pi \cdot 10^{-7}$ N/A²) $k=10^{-3} \frac{N}{A^2}$

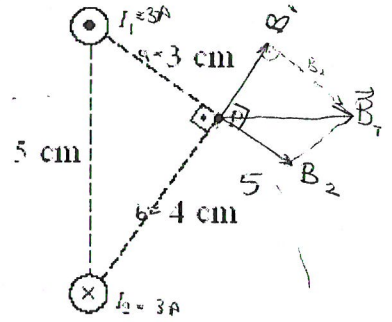
$B_1 = 2k \frac{I_1}{a} = 2 \cdot 10^{-3} \cdot \frac{3}{3 \cdot 10^{-2}} = 2 \cdot 10^{-5}$ T

$B_2 = 2k \frac{I_2}{b} = 2 \cdot 10^{-3} \cdot \frac{3}{4 \cdot 10^{-2}} = 1.5 \cdot 10^{-5}$ T

$\vec{B}_T = \vec{B}_1 + \vec{B}_2$

$B_T^2 = B_1^2 + B_2^2$

$B_T = \sqrt{B_1^2 + B_2^2} =$ T

259

5) Şekilde I_1 akımı tel boyunca yarıçapları a ve b olacak şekilde iki yarım çember üzerinde, I_2 akımı da düz uzun bir tel boyunca akmaktadır. Bu tellerin P noktasında oluşturduğu bileşke manyetik alan sıfırdır. Bu durumda, (i) I_2 akımını I_1 , a ve b cinsinden ifade eden bir bağıntı yazınız. (Not: Sağ el kuralını uygulayınız ve Alan yönlerine dikkat ediniz) (ii) $I_1=3$ A, $a=5$ cm ve $b=10$ cm ise I_2 akımı ne olur? ($\pi=3$ alınız).

1. telin düz. many. alan $B_1 = \frac{\mu_0 I_1}{2b}$ $\odot$ 5

2. " " " " $B_2 = \frac{\mu_0 I_1}{2a}$ $\otimes$ 5

3. " " " " $B_3 = 2k \frac{I_2}{a}$ $\odot$ 5

(i) $\vec{B}_T = \vec{B}_1 + \vec{B}_2 + \vec{B}_3 = 0$ old. den $B_1 + B_3 = B_2$ olmalıdır.

$\pi k \frac{I_1}{b} + 2k \frac{I_2}{a} = \pi k \frac{I_1}{a}$

$2k \frac{I_2}{a} = \pi k I_1 \left(\frac{1}{a} - \frac{1}{b} \right)$ 5

$I_2 = \frac{\pi a}{2} I_1 \left(\frac{b-a}{ab} \right) = \frac{\pi}{2b} I_1 (b-a)$

Başarılar dilerim...

Yrd. Doç. Dr. Hakan YAKUT

(ii) $I_2 = \frac{3}{2 \cdot 0.1} \cdot 3 \cdot (10-5) \cdot 10^{-2} = \frac{9 \cdot 5}{2} \cdot 10^{-1} = \frac{9}{4} = 2.25$ A

